

Sammanfattning

Fråga om det förelegat skäl för avskedande av en verksamhetschef hos en ideell förening. Även fråga om arbetstagaren haft en företagsledande eller därmed jämförlig ställning

ARBETSDOMSTOLENDOM
2011-11-09
StockholmDom nr 84/11
Mål nr A 218/10**KÄRANDE**

Unionen, 105 32 Stockholm

Ombud: advokaten Thomas Wallén, Advokatfirman W & Ö HB, Box 7387,
103 91 Stockholm**SVARANDE**1. IDEA – Arbetsgivarförbundet för ideella organisationer, Box 55545,
102 04 Stockholm (för ej talan)2. Fritidsföreningen Nobba Brass & Nubbe, 802011-4727, Box 38125,
100 64 StockholmOmbud för 2: advokaten Anders Elmér o. jur. kand. Ola Lo Olsson,
Elmzell Advokatbyrå AB, Gamla Brogatan 32, 111 20 Stockholm**SAKEN**

ogiltigförklaring av avskedande m.m.

Bakgrund och yrkanden

Mellan parterna föreligger kollektivavtal. J.A. är medlem i Unionen (förbundet) och var sedan september 2008 anställd som verksamhetschef hos Fritidsföreningen Nobba Brass & Nubbe (föreningen). Han skildes med omedelbar verkan från anställningen i november/december 2009. Föreningen gjorde gällande att han hade gjort sig skyldig till bl.a. ekonomiska oegentligheter mot föreningen och sexuella trakasserier mot underställd personal.

Tvist har uppstått mellan parterna om det har funnits laga grund för att skilja J.A. från anställningen och om han har haft en företagsledande eller därmed jämförlig ställning och därmed inte omfattats av anställningsskyddslagen. Parterna har tvisteförhandlat utan att ha kunnat enas.

Förbundet har väckt talan i Arbetsdomstolen mot IDEA – Arbetsgivarförbundet för ideella organisationer och föreningen. Arbetsgivarförbundet har lämnat besked om att det inte för talan i målet.

Förbundet har yrkat att Arbetsdomstolen ska

1. förklara att avskedandet av J.A. är ogiltigt,
2. förplikta föreningen att till J.A. utge lön
 - med 8 000 kr avseende sjuklön för tiden den 1–10 december 2009, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 december 2009 till dess betalning sker,
 - med 30 000 kr per månad från och med juli månad 2010 till och med maj månad 2011, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25:e i respektive månad till dess betalning sker,
 - med 28 800 kr för juni månad 2011, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 juni 2011 till dess betalning sker,
 - med 9 600 kr för juli månad 2011, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 juli 2011 till dess betalning sker,
3. förplikta föreningen att till J.A. utge allmänt skadestånd med 150 000 kr, och
4. förplikta föreningen att till vardera förbundet och J.A. utge allmänt skadestånd med 20 000 kr för brott mot 30 § anställningsskyddslagen.

För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att det inte funnits skäl för avskedande, men väl saklig grund för uppsägning, har förbundet i andra hand yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta föreningen att

1. till J.A. utge ekonomiskt skadestånd avseende uppsägningslön med 8 000 kr för tiden den 1–10 december 2009, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 december 2009 till dess betalning sker;
2. till J.A. utge allmänt skadestånd med 120 000 kr, och
3. till vardera förbundet och J.A. utge allmänt skadestånd med 20 000 kr för brott mot 30 § anställningsskyddslagen.

På de allmänna skadestånden har förbundet yrkat ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning, den 7 december 2010, till dess betalning sker.

Förbundet har slutligen yrkat att föreningen i vart fall ska förpliktas att till J.A. betala lön med 4 000 kr, avseende sjuklön för tiden den 1–5 december 2009, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 december 2009 till dess betalning sker.

Föreningen har bestritt käromålet i dess helhet. För det fall Arbetsdomstolen finner att anställningen inte har omfattats av anställningsskyddslagen men att det inte funnits skäl för hävning av anställningsavtalet har föreningen medgett att utge 8 000 kr avseende uppsägningslön för tiden den 1–10 december 2009. För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att anställningen har omfattats av anställningsskyddslagen har föreningen medgett brott mot 30 § anställningsskyddslagen och överlämnat till domstolen att bedöma skadeståndsbeloppens skälighet. Föreningen har vitsordat de yrkade lönebeloppen och de ekonomiska skadeståndsbeloppen som skäliga i och för sig. Såvitt avser beloppen avseende allmänt skadestånd har inga belopp vitsordats som skäliga i och för sig, men däremot samtliga ränteyrkanden.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Parterna har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

Föreningen

Bakgrund

Föreningen bildades år 1985 och är en ideell förening som har till ändamål att stödja tidigare missbrukare med en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra icke missbrukare. Föreningen bedriver ett medlemscafé som utgör navet i verksamheten. Föreningen anordnar därutöver olika aktiviteter som t.ex. badminton, bad och simning, datakurser samt gitarrkurser. Medlemsantalet har under de senaste åren uppgått till ca 350. I dagsläget finns det fem anställda och under den tid J.A. var verksamhetschef fanns det sju anställda. De anställda har lönebidrag. Verksamheten finansieras till stor del genom medlemsavgifter men även genom ekonomiska bidrag från olika myndigheter, stiftelser och fonder. Det egna kapitalet är begränsat.

Föreningen har en sträng uppförandekod. Medlemmar och anställda ska inte på något sätt uppleva sig kränkta. Föreningens medlemmar är ofta sköra individer och föreningen ska vara en fristad från övergrepp. De anställda ska föregå med gott exempel. Inom föreningen tolereras på intet sätt någon form av sexism, rasism eller någon annan kränkande särbehandling.

Företagsledande ställning

J.A. anställdes i september 2008 som verksamhetschef hos föreningen. Som verksamhetschef hade J.A. det högsta ansvaret för föreningens löpande verksamhet. I arbetet ingick bl.a. att leda och fördela arbetet, schemalägga personal, anställa personal, ansvara för föreningens kontakter med myndigheter och behandlingshem, sköta samordningen mellan föreningen och externa bidragsgivare samt ansvara för föreningens kontakter och bidragsansökningar. Dessa arbetsuppgifter framgår av en arbetsbeskrivning som J.A. tog del av när han anställdes. J.A. hade ett vidsträckt ansvar för föreningens löpande drift och skötte samtliga ovan nämnda arbetsuppgifter självständigt i förhållande till föreningens styrelse. Styrelsen hade mycket liten insyn i den löpande driften och J.A. var ensam firmatecknare för föreningen. J.A. hade en lön om 30 000 kr per månad, varav 7 000 kr avsåg kostnadsersättning. Han hade en betydligt högre lön än övriga anställda, vars löner uppgick till ca 18 000 kr per månad.

J.A. har som verksamhetschef haft en företagsledande eller därmed jämförlig ställning, vilket innebär att anställningsskyddslagen inte har varit tillämplig på hans anställning.

Skiljandet från anställningen

Efter att ett flertal anställda slagit larm till styrelsen om J.A:s agerande mot medlemmar och anställda tillsatte styrelsen en utredning. Mot bakgrund av vad som framkom vid utredningen och då det krävs att styrelsen har förtroende för verksamhetschefen beslutade styrelsen den 27 november 2009 att med omedelbar verkan skilja J.A. från anställningen.

Dåvarande ordföranden S.L. har, vid ett telefonsamtal samma dag som beslutet fattades, muntligen informerat J.A. om att han var avskedad. J.A. skildes således från anställningen genom ett hävande av anställningsavtalet alternativt ett avskedande den 27 november 2009. I vart fall skildes han från anställningen den 5 december 2009, då han ostridigt tog del av det skriftliga beskedet om avskedande.

Det är riktigt att skiljandet från anställningen inte föregicks av vare sig något varsel till förbundet eller någon underrättelse till J.A.

Nedan redogörs för skälen för hävningen/avskedandet.

Ekonomiska oegentligheter

1. Två kaffekassor

Dagskassorna från caféverksamheten låses in i ett kassaskåp i föreningens lokal. Kassaskåpet var en tid ur funktion vilket innebar att två kaffekassor från den 16 och 17 juni 2009 inte kunde låsas in. De två dagskassorna, till ett sammanlagt värde om 3 633 kr, med tillhörande kassakvitton lades därför i var sitt kuvert som gömdes i ett utrymme under kassaskåpet. Detta var en tillfällig lösning i avvaktan på att kassaskåpet lagades. Det var A.A. som var ansvarig för att stämma av kassorna mot kassakvittona de aktuella dagarna och det var hon som lade kuverten under kassaskåpet. Natten mot den 18 juni 2009 var det inbrott i föreningens lokaler och kassaskåpet bröts upp. På morgonen den 18 juni 2009 inspekterade A.A. lokalerna tillsammans med styrelseledamoten T.D. De kunde konstatera att de två kuverten under kassaskåpet fanns kvar. A.A. gömde därefter kuverten igen.

Den 28 juni 2009 överlämnade A.A. sammanlagt fyra kuvert till J.A. Två av kuverten var de kuvert som innehöll dagskassor från den 16 och 17 juni 2009. Överlämnandet skedde i närvaro av föreningens nuvarande ordförande L-Å.N. I stället för att redovisa pengarna från den 16 och 17 juni 2009 bokförde J.A. dem som stulna.

Det finns ingen annan rimlig förklaring än att J.A. behållit pengarna avseende de två dagskassorna, dvs. stulit dem. Under alla omständigheter har han brustit i sitt redovisningsansvar.

2. Oredovisat kontantuttag och oredovisade intäkter från en kräftskiva

Föreningen har ett bankkonto hos Nordea. Kontanter som tas ut från bankkontot och som läggs i handkassan ska bokföras som en intäkt i kassaboken. Varje gång kontanter tas ut från eller läggs i handkassan ska transaktionen bokföras som en in- respektive utpost i kassaboken.

Den 7 augusti 2009 tog J.A. ut 8 000 kr från bankkontot hos Nordea. Han har inte redovisat pengarna och inte heller bokfört uttaget som en intäkt i kassaboken. J.A. har uppgett att han tog ut pengarna för att göra inköp till kräftfesten. Detta stämmer dock inte eftersom han den 21 augusti 2009 bokförde ett uttag från handkassan om 7 559 kr avseende inköp av mat och dryck m.m. till en kräftfest. Handkassan minskade till följd härav till 947 kr. Vid kontrollräkning av handkassan vid månadsskiftet augusti/september 2009 var saldot i handkassan 1 447 kr. J.A:s uppgift om att han använt pengarna från Nordea för att köpa kräftor m.m. till kräftskivan är inte trovärdig eftersom saldot i handkassan då skulle ha varit 9 447 kr och inte 1 447 kr vid månadsskiftet.

J.A. redovisade inte heller intäkterna från kräftfesten. Priset var 100 kr per person och det var 80 medlemmar som deltog, varför intäkten borde ha varit 8 000 kr. Vissa av medlemmarna betalade i förskott och de övriga betalade på plats. På kvällen samma dag som kräftskivan ägde rum tog J.A. hand om pengarna men redovisade inte intäkterna i kassaboken eller på föreningens bankkonto. De enda transaktioner som finns redovisade i kassaboken avseende kräftfesten är uttaget om 7 559 kr för inköp av mat och dryck samt ett uttag om 1 000 kr avseende arvode till en kock.

Eftersom varken intäkten från kräftfesten om 8 000 kr eller kontantuttaget om 8 000 kr redovisats som intäkt i kontantkassan är det därför närmare 16 000 kr som inte har redovisats. Den enda rimliga förklaringen är att J.A. tillägnat sig dem. I vart fall har han på ett allvarligt sätt misskött sin redovisningsskyldighet.

Förbundet har gjort gällande att J.A. tagit emot ett kuvert som endast innehöll 1 900 kr avseende betalning för kräftfesten, som han lade i kassaskåpet. Då det inte redovisats någon intäkt alls från kräftfesten i kassaboken, fattas det under alla omständigheter 1 900 kr.

3. Otillåtet användande av föreningens bensinkort för privat bruk

Föreningen har en bil. Användning av föreningens bil ska alltid redovisas i en körjournal. Föreningen har även ett bensinkort som bara får användas vid brukande av föreningens bil. För att få använda föreningens bensinkort för annat fordon än föreningens bil krävs ett godkännande från föreningens styrelse. Av föreningens stadgar framgår att en medlem är skyldig att respektera föreningens gemensamma tillgångar och därmed inte för privat bruk ta del i föreningens behållning eller egendom.

J.A. har under juni–oktober 2009 använt bensinkortet för privat bruk, för att bl.a. tanka sin egen bil. Det är inte riktigt, som förbundet påstått, att han hade fått tillstånd till detta av styrelsen eller dåvarande ordföranden. Något styrelsebeslut

finns inte. Agerandet har inneburit ekonomisk skada för föreningen. Kostnaderna för inköp på kortet var för juni var 3 724 kr, för juli 2 236 kr, för augusti 1 542 kr och för oktober 4 437 kr. Han har genom agerandet även på ett flagrant sätt missbrukat föreningens förtroende.

Om J.A. skulle anses ha haft tillstånd att bruka bensinkortet för sitt privata fordon borde han ha redovisat körningarna i en körjournal. De körningar med privat bil som föreningen i så fall skulle stå för finns inte redovisade på något sätt.

4. Otillåtet tecknande av bredbandsabonnemang

Den 8 september 2008 gav föreningens styrelse J.A. i uppdrag att till föreningen köpa en mobiltelefon med tillhörande abonnemang. J.A. överskred emellertid sin befogenhet och tecknade även ett avtal avseende mobilt bredband för privat bruk men i föreningens namn. Det mobila bredbandet hade en bindningstid på 24 månader och kostade föreningen 199 kr per månad. Förbundet har hävdade att det mobila bredbandet ingick i kostnaden för mobiltelefonen med tillhörande abonnemang och därför inte kostade föreningen något. Detta stämmer inte, vilket även framgår av fakturor.

Genom att utan uppdrag från styrelsen ha införskaffat ett mobilt bredband för privat bruk har J.A. orsakat föreningen en skada om 4 778 kr. Det mobila bredbandet återlämnades till föreningen först efter det att J.A. hade slutat.

5. Inköp av lasthållare och spännband för eget bruk

J.A. köpte en lasthållare till sin privata bil som inte passade till föreningens bil. Därutöver köpte han spännband. Inköpen, om sammanlagt 448 kr, har i kassaboken bokförts som en kostnad för föreningen. Lasthållaren återlämnades till föreningen först efter vissa påtryckningar.

Trakasserier m.m.

1. Sexuella trakasserier

J.A. har utsatt tre medarbetare – A.E., J.A.S. och A.A. – för sexuella trakasserier.

Under sommaren 2009 frågade J.A. den då nyanställda A.E. om de skulle "knulla". A.A. var närvarande.

Kort tid efter det att J.A.S. hade anställts hos föreningen utsattes även hon för sexuella anspelningar från J.A:s sida. J.A. brukade bl.a. kommentera hennes rumpa och vid ett tillfälle fällde han en kommentar om att hon hade en "riktig knullrumpa". Vid ett annat tillfälle frågade han henne om de inte skulle gå hem och "provknulla". J.A.S. tog mycket illa vid sig och vid nästkommande personalmöte tog hon upp frågan om sexuella trakasserier på arbetsplatsen. Hon bad även J.A. att upphöra med sina sexistiska tillmälen vilket ledde till att J.A. blev rasande. Han hotade henne även med avskedande om hon inte tog tillbaka den polisanmälan som hon hade upprättat mot honom.

I ett brev till den tidigare styrelseledamoten K.S. beskriver J.A.S. dels hur hon uppfattat J.A:s sexuella kränkningar och hans hot om avskedande, dels hans underlåtenhet att hjälpa henne när hon blev sjukskriven. Hon blev sjukskriven på grund av depression och ordinerades antidepressiva mediciner. I samband med sjukskrivningen underlät J.A. att skicka in nödvändig dokumentation till Försäkringskassan, vilket av J.A.S. uppfattades som en repressalie för att hon hade polisanmält honom.

J.A. utsatte även A.A. för sexuella trakasserier. Dessa trakasserier var av mer rutinmässig och systematisk natur. J.A. använde ett grovt språk med sexuella anspelningar och markerade även med gester bl.a. mot hennes bröst vad som avsågs. Vid flera tillfällen förklarade han för A.A. hur "kåt" han var och han redogjorde även i detalj för olika sexuella fantasier som han hade bl.a. kring analsex. Vid ett tillfälle uppmanade han A.A. med en sexuell underton att "komma till pappa" och sätta sig i hans knä. A.A. har en mycket komplex bakgrund då hon som barn och även i vuxen ålder har blivit utsatt för sexuella övergrepp. Dessa traumatiska händelser har starkt påverkat hennes inställning till män och sex. J.A. var fullt medveten om A.A:s traumatiska bakgrund och att hon hade gått i terapi för att få hjälp. Trots detta utsatte han henne kontinuerligt för sexuella anspelningar.

2. Trakasserier av medlemmen E.D.

J.A. har någon gång under år 2009 inför medlemmar och styrelseledamoten T.T. skrikit till medlemmen E.D. att han var en "djävla pundare". Händelsen ägde rum i föreningens lokaler.

Från och med sommaren 2009 har J.A. även trakasserat E.D. genom att skicka en mängd ytterst hotfulla och kränkande sms till honom.

E.D. stängdes även av från föreningens verksamhet, vilket J.A. i egenskap av verksamhetschef hade mandat att göra. E.D. och dennes son utlovades att få tillbaka medlemsavgifter om sammanlagt 500 kr, men pengarna återbetalades inte. Det har enligt kassaboken skett ett uttag om 500 kr som bokförts som återbetalning av medlemsavgift till "ricko+ son". J.A. har även upprättat ett handskrivet kvitto som påstås styrka att E.D. har fått pengarna. Kvittot är inte undertecknat av E.D. utan av en annan person vars namnteckning inte kan utläsas.

Vilseledande av styrelsen och externa bidragsgivare

J.A. har kontinuerligt under sin tid som verksamhetschef vilselett föreningens styrelse och externa bidragsgivare genom att systematiskt ange överdrivna medlemsiffror och ge en missvisande bild av antalet betalande medlemmar. Antalet betalande medlemmar har betydelse för föreningens ekonomi och vid beräkningen av föreningens budget. Uppgiften har även betydelse för externa bidragsgivare inför ett beslut att lämna bidrag.

J.A. har även till styrelsen lämnat kraftigt missvisande rapporter om föreningens ekonomiska tillstånd.

Under år 2008 uppgick föreningens medlemsintäkter till 126 150 kr. Eftersom medlemsavgiften var 300 kr hade föreningen 490 betalande medlemmar under år 2008. År 2009 uppgick medlemsintäkterna till 107 290 kr och föreningen hade därför 357 betalande medlemmar under detta år. Dessa siffror ska jämföras med J.A:s rapport vid ett styrelsemöte den 16 september 2009 där han hävdade att föreningen hade 1 400 medlemmar. Vid ett styrelsemöte den 21 oktober 2009 uppgav J.A. att "verksamheten "blommar" och att "nya medlemmar rekryteras varje vecka". J.A. beordrade A.A. att inte lämna ut medlemsregistret till styrelseledamöterna G.M. och T.T. Han beordrade henne även att förstöra det medlemsregister som förvarades i en pärm.

J.A. vilseledde även externa bidragsgivare då han vid ansökningar om bidrag uppgav att föreningen hade ett betydligt högre medlemsantal än som var fallet.

Av den ekonomiska redovisningen framgår att föreningen under år 2009 hade ett underskott på 378 469 kr vilket ska jämföras med redovisningen för år 2008 då rörelseresultatet uppgick till 41 961 kr. Av redovisningen för år 2010, dvs. efter det att J.A. hade lämnat sin anställning i föreningen, framgår att rörelseresultatet uppgick till 66 297 kr. De rapporter som J.A. lämnade till styrelsen under år 2009 angående föreningens ekonomiska situation var således kraftigt missvisande och vilseledande.

Sammanfattning av grunderna för bestridandet

I första hand görs det gällande att J.A. har haft en företagsledande eller därmed jämförlig ställning i föreningen vilket innebär att anställningen inte har omfattats av anställningsskyddslagen. J.A. har grovt åsidosatt sina åligganden gentemot föreningen varför grund för hävning av anställningsavtalet har förelegat. Om det inte förelegat hävningsgrund har föreningen haft rätt att säga upp honom och medger då att betala 8 000 kr avseende uppsägningslön för tiden den 1–10 december 2009.

Om J.A:s anställning har omfattats av anställningsskyddslagen har det förelegat skäl för avskedande. I vart fall har det förelegat saklig grund för uppsägning. Om anställningsskyddslagen är tillämplig medger föreningen brott mot 30 § anställningsskyddslagen.

Enligt föreningen avslutades anställningen den 27 november 2009 och J.A. har fått lön för hela november månad. Om hävningen/avskedandet skedde den 5 december 2009 har J.A. rätt till lön för tiden den 1–5 december 2009.

Unionen

Bakgrund

J.A. hade tidigare ett tungt missbruk. Han har också drabbats av sjukdom och under åren 1997–2007 genomgick han flera cellgiftsbehandlingar. J.A. anställdes i föreningen som verksamhetschef och påbörjade sin tillsvidareanställning den 1 september 2008. Anställningen var en lönebidragsanställning och syftet var att försöka rehabilitera och slussa in honom på den ordinarie arbetsmarknaden. Ett lönebidrag ska underlätta för den som har ett funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga att få eller i vissa fall behålla en anställning där den enskildes kompetens och färdigheter tas tillvara och där funktionshindret och nedsättningen av arbetsförmågan beaktas. Lönebidraget för J.A:s del uppgick till 80 procent. Detta innebär att hans arbetsförmåga uppgick till endast 20 procent. Enligt beslutet om lönebidrag skulle hans arbetsuppgifter bestå i att "planera verksamhet och delta i daglig verksamhet".

Först träffades det en överenskommelse om att lön skulle utgå med 25 000 kr per månad och att han därutöver skulle få ersättning för omkostnader. Senare justerades lönen till 23 000 kr per månad samt ersättning för omkostnader. Efter påpekanden från revisorerna omförhandlades lönen till 30 000 kr per månad varav 7 000 kr skulle utgöra ersättning för J.A:s omkostnader för resor eftersom hans bostadsort låg 14 mil från föreningens lokal i Stockholm.

Ingen företagsledande ställning

J.A:s anställning har omfattats av kollektivavtal mellan IDEA och förbundet och uppsägningstiden var en månad. Som redan anförts var anställningen en lönebidragsanställning med 80 procent. Lönen, varvid kostnadsersättningen om 7 000 kr inte bör beaktas, var inte hög och var inte mycket högre än de andra anställdas. Dessa villkor i sig och det faktum att det var en lönebidragsanställning innebär rimligen att anställningen inte kan anses vara företagsledande.

J.A. har inte tagit del av den skriftliga arbetsbeskrivning som föreningen åberopat. Såvitt avser arbetsuppgifterna har J.A. inte ensam ansvarat för den löpande verksamheten, utan styrelsen har träffats ofta och fattat många beslut avseende den löpande verksamhet som rört många frågor på detaljnivå. Detta framgår bl.a. av styrelseprotokoll. Vidare framgår det av föreningens stadgar att det är styrelsen som ska ansvara för föreningens löpande verksamhet och verkställa de beslut som årsmöte och medlemsmöte fattar. Styrelsen ska även utse ett arbetsutskott som ska svara för beslut i löpande frågor som inte kan avvaktas till nästkommande styrelsemöte.

Ekonomiskt och administrativt arbete har aldrig varit J.A:s starka sida. J.A:s arbete har bestått i att delta i verksamheten och framför allt att försöka ordna sponsorer m.m. och vara en allmänt drivande och kreativ kraft inom föreningen. Det har funnits andra personer inom föreningen, däribland A.A., som skött en stor del av bokföringen. Under den tid som J.A. var anställd i föreningen saknade föreningen en kassör trots att en sådan ska utses enligt stadgarna. Föreningen har nu gjort gällande att det var J.A. som hade ansvaret för den löpande ekonomin i föreningen vilket får anses utgöra en efterhandskonstruktion.

J.A. hade inte befogenhet att fatta beslut om att anställa och avskeda personal. Det var styrelsen som fattade sådana beslut efter förslag från J.A:s sida. Vid anställning av personal hade J.A. delegation att skriva under anställningsavtalet, men endast efter styrelsens godkännande.

Sammanfattningsvis görs det gällande att J.A. inte har haft en företagsledande eller därmed jämförlig ställning. Anställningen omfattades alltså av anställningsskyddslagen.

Avskedandet

J.A. avskedades den 5 december 2009 i och med att han fick del av det skriftliga avskedandet. Det är riktigt att han dessförinnan fått ett telefonsamtal från S.L., men J.A. uppfattade inte att han då avskedades.

Då anställningsskyddslagen varit tillämplig har föreningen brutit mot 30 § anställningsskyddslagen eftersom den inför avskedandet varken varslade förbundet eller underrättade J.A.

Påståendena om ekonomiska oegentligheter

1. Kaffekassorna

J.A. har inte tillägnat sig dagskassorna avseende den 16 och 17 juni 2009. J.A. mottog aldrig fyra kuvert från A.A. den 28 juni 2009 utan endast två kuvert. De kuverten innehöll kassorna från den 18 och den 19 juni 2009. De två kuvert som försvunnit och som innehöll kassorna från den 16 och 17 juni 2009 bokförde han som stulna.

Föreningen har polisanmält händelsen flera gånger. Förundersökningarna har lagts ned på grund av att brott inte har kunnat styrkas.

2. Kontantuttag och intäkter från kräftfesten

Det är riktigt att J.A. gjorde ett kontantuttag om 8 000 kr från föreningens bankkonto. Han använde pengarna för att inhandla kräftor till kräftfesten. 7 559 kr användes för inköp av kräftor. Därutöver betalade han kräftfestens kock 1 000 kr. Dessa transaktioner har bokförts i kassaboken i samband med att J.A. redovisade kvitto för inköpet av kräftorna. J.A. tog alltså inte ut några pengar ur handkassan för att bestrida inköpen utan lämnade endast in kvitton. Däremot saknas det redovisning rörande de 8 000 kr som han tog ut från banken. Rätteligen skulle J.A. ha bokfört de 8 000 kr som han tog ut som en intäkt i kassaboken. Den 12 november 2009 ringde J.A. till A.A. och meddelade att han hade hittat det aktuella kvittot avseende uttaget från banken i sin bil och uppmanade henne att bokföra uttaget som en intäkt i kassaboken. A.A. gjorde emellertid inte detta. I stället anmälde hon honom för stöld, men polisen lade ned utredningen efter att ha hört vissa personer då brott inte kunde styrkas.

Föreningen har ett café som även är öppet under kvällstid. Under år 2009 ökade intäkterna i caféverksamheten jämfört med år 2008. Det var inte J.A. som skötte caféverksamheten utan det var andra personer som gjorde detta. Vid dagens slut räknades kaffekassan och pengarna lades i kuvert som sedan förvarades i ett kassaskåp på kontoret. Det fanns ett flertal personer, förutom J.A., som hade tillgång till kassaskåpet.

3. Bensinkortet

Även J.A:s användning av föreningens bensinkort för privat bruk har polisanmälts vid flera tillfällen, men även dessa förundersökningar har lagts ned då brott inte har kunnat styrkas.

J.A. fick tillgång till föreningens bensinkort den 15 juli 2009 då han mottog koden till kortet via mejl från G.M. Kostnader som avser tiden dessförinnan har alltså inte förärlats av något användande av kortet från J.A:s sida. Det är riktigt att J.A. därefter har använt bensinkortet för sin privata bil, vilket han dock hade rätt att göra. Anledningen till att han fick använda bensinkortet var att tillägget om 7 000 kr på lönen inte täckte det arbete och de omkostnader som det var avsett att täcka. Under sommaren 2009 fick han därför tillstånd från styrelsens ordförande S.E. att använda föreningens bensinkort för att tanka sin privata bil i samband med tjänsteärenden, men även för att "tanka igen" det han lagt ut privat för resor i tjänsten. Tillståndet meddelades efter godkännande av styrelsen. I vart fall utgick J.A. från att S.E. företrätt styrelsen när han gav sitt tillstånd. Det är riktigt att han inte fört någon körjournal. Han har inte fått någon information om att han var skyldig att göra det.

4. Bredbandsabonnemang

J.A. hade fått styrelsens tillstånd att arbeta i hemmet. För att kunna utföra sina arbetsuppgifter i hemmet fick han tillstånd att köpa en mobiltelefon med

tillhörande abonnemang och ett mobilt bredband. I erbjudandet vid mobiltelefoninköpet ingick även det mobila bredbandet, ett s.k. flatrateabonnemang. Detta innebär att det inte tillkom någon extra kostnad för bredbandet. Kostnaden för mobilabonnemanget blev alltså densamma med eller utan bredband. Oavsett detta hade J.A. alltså tillstånd att införskaffa även ett mobilt bredband.

5. Inköp av lasthållare och spännband för eget bruk

Det är riktigt att J.A. köpte lasthållare och spännband, men han gjorde inköpet med egna pengar. Inköpet bokfördes inte som en kostnad för föreningen. Däremot krävde J.A. ersättning av föreningen och lämnade ett kvitto avseende inköpet eftersom lasthållaren behövdes när han använde sin privata bil i tjänsten. Han fick dock inte någon ersättning. Han fick vid köpet uppgift om att lasthållaren var en multilasthållare som passade till alla bilar.

Påståendena om sexuella trakasserier

J.A. har inte uttalat sig på det sätt som föreningen påstår att han skulle ha gjort till A.E., J.A.S. och A.A.

J.A.S. skickade ett stort antal sms till J.A. samt till andra personer under den tid som föreningen påstår att hon har varit utsatt för sexuella trakasserier. Det framgår inte av dessa sms att hon skulle ha varit utsatt för sexuella trakasserier eller att hon haft aversioner eller varit rädd för J.A. I ett sms den 22 juni 2009 framhäver hon i positiva ordalag J.A:s goda egenskaper som chef. I ett sms den 26 juli 2009 skriver hon att han är en förebild.

J.A. har inte utsatt A.A. för sexuella trakasserier, däremot har hon uppträtt på ett gränslöst sätt. Hon visade honom vid flera tillfällen sina bröst samtidigt som hon frågade honom om han tyckte att hon skulle genomföra en bröstoperation. Hon berättade även för honom i ett sms att hon blivit beviljad en bröstoperation. Även A.A. skickade många sms till J.A. under år 2009. Det framgår inte heller av dessa sms att A.A. skulle ha varit utsatt för sexuella trakasserier och det framgår inte heller att hon haft en negativ inställning till J.A. Tvärtom berättade hon i sina sms om vad som hände på arbetsplatsen och även privat och avslutade ofta sina sms med "kram". Den 22 juni 2009 skickade hon ett sms till styrelsen och en kopia till J.A. och lämnade ett positivt omdöme.

A.A:s eget språkbruk framgår av ett sms den 4 september 2009 till J.A. som rörde en person som hade bråkat i föreningens lokaler. Hon skrev följande. "Precis. Då får man jobba lite extra o intensivt :). O inte ska vi va försiktiga o använda vasselin eller nåt. Det ska gå grovt till. Munkavel ska han ha också. Han får inte gnälla".

Påståendet om trakasserier mot E.D.

På grund av den turbulens som uppstod inom föreningen under sommaren 2009 ansåg förbundet att arbetsplatsen måste stängas på grund av arbetsmiljöproblem. J.A. hade blivit utsatt för hot från medlemmen E.D. efter det att J.A. hade stängt av honom. Anledningen till att E.D. blev avstängd var att han hade hotat såväl J.A. som andra personer i föreningen. Avstängningen ledde till en maktkamp mellan olika läger inom föreningen.

Det är riktigt att J.A. skickat ett antal sms till E.D. Detta skedde efter det att J.A:s anställning hade upphört. De sms som J.A. skickade till E.D. utgjorde endast en reaktion på den mängd allvarliga hot och kränkningar som framförts mot honom via sms dels från E.D. själv, dels från andra personer som varit lierade med denne. J.A. har inte hotat eller kränkt E.D. under tid den förstnämnda var anställd hos föreningen. Omständigheter som inträffat efter avskedandet kan inte läggas till grund för bedömningen.

När det gäller påståendet att J.A. inte skulle ha betalat tillbaka medlemsavgiften till E.D. görs i första hand gällande att föreningen är förhindrad att återopa denna omständighet eftersom omständigheten inte har nämnts i avskedandebeskedet och inte heller varit föremål för förhandlingar. I sak är det så att J.A., på föreningens vägnar, har återbetalat medlemsavgiften. E.D. har skrivit under kvittot, men med någon annans namn.

Påståendet om vilseledande av styrelsen och externa bidragsgivare

När J.A. anställdes hösten 2008 fick han information från S.F. om att föreningen hade ca 800 medlemmar. Den uppgiften framgår även av en bidragsansökan från år 2008. Därefter fick han information om att det tillkommit ca 200 medlemmar. J.A. utgick därför från att medlemsantalet uppgick till ca 1 000 medlemmar. Han fick inte någon information om att det förekommit uteslutning av några medlemmar. Den löpande informationen om medlemsantalet fick han från S.F. Det var först i slutet av anställningsperioden som J.A. fick tillgång till föreningens medlemsregister. Enligt medlemsregistret hade föreningen 1 014 medlemmar i november 2009. J.A. hade alltså inte för avsikt att lämna felaktiga uppgifter till styrelsen angående medlemsantalet.

Styrelsen måste ha varit fullt införstådd med att antalet medlemmar inte var det samma som antalet betalande medlemmar. Föreningen har beräknat antalet medlemmar utifrån medlemsintäkterna vilket inte är ett korrekt beräkningssätt eftersom det fanns ett stort antal medlemmar som inte hade betalat medlemsavgiften men som fortfarande var registrerade som medlemmar. Det fanns även s.k. hedersmedlemmar och andra medlemmar som inte betalade full medlemsavgift men som ändå var registrerade som medlemmar.

J.A. har inte heller uppsåtligen vilselett externa bidragsgivare genom att medvetet ange ett felaktigt medlemsantal. Han har inte heller lämnat vilseledande uppgifter till styrelsen om föreningens ekonomi.

Sammanfattning av grunderna för talan

J.A. har inte innehaft någon företagsledande ställning hos föreningen. Anställningsskyddslagen är därför tillämplig. J.A. har inte gjort sig skyldig till de oegentligheter som föreningen har påstått. Han har därmed avskedats utan att det ens förelegat saklig grund för uppsägning. Avskedandet ska därför ogiltigförklaras och föreningen ska betala utebliven lön fram till dagen för huvudförhandlingen samt allmänt skadestånd till honom. Om Arbetsdomstolen skulle finna att det endast förelegat saklig grund för uppsägning har J.A. rätt till ekonomiskt skadestånd avseende uppsägningstid och allmänt skadestånd på grund av det felaktiga avskedandet. Därutöver ska föreningen betala allmänt skadestånd till både J.A. och förbundet eftersom förbundet inte har varslats och J.A. inte har underrättats om det tilltänkta avskedandet.

Om anställningsskyddslagen inte är tillämplig har det ändå inte funnits grund för hävning av anställningsavtalet, varför J.A. har rätt till ersättning avseende lönebeloppen.

Under alla omständigheter har J.A. rätt till lön för tiden den 1–5 december 2009, eftersom han skildes från anställningen först det sistnämnda datumet.

Domskäl

Tvisten

Föreningen är en ideell förening som har till ändamål att stödja tidigare missbrukare med en aktiv och meningsfull fritid. J.A. var anställd som verksamhetschef hos föreningen sedan september 2008. Föreningen skilde honom från anställningen med omedelbar verkan antingen den 27 november 2009, vilket föreningen har gjort gällande, eller den 5 december 2009, som är förbundets ståndpunkt.

Den första tvistefrågan avser om J.A:s anställning som verksamhetschef har varit av företagsledande natur och därmed inte har omfattats av anställningsskyddslagen.

Den huvudsakliga tvistefrågan avser emellertid om föreningen har haft laga skäl för att med omedelbar verkan skilja J.A. från anställningen, dvs. om det funnits hävnings- eller avskedandegrund. Enligt föreningen har J.A. dels gjort sig skyldig till ekonomiska oegentligheter på flera punkter, sexuella trakasserier mot tre kvinnliga anställda och trakasserier mot en av föreningens medlemmar, dels vilselett föreningens styrelse och bidragsgivare om föreningens medlemsantal och föreningens styrelse om föreningens ekonomiska ställning. Förbundet har bestritt föreningens påståenden på samtliga punkter.

För det fall Arbetsdomstolen finner att skiljandet från anställningen var lagligen grundat är det tvistigt om J.A. har en lönefordran avseende tiden den 1–5 december 2009, beroende på när han skildes från anställningen.

Utredningen

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på förbundets begäran hållits förhör under sanningsförsäkran med J.A. och vittnesförhör med tidigare styrelseordförandena S.E. och S.L., fd. styrelseledamoten M.B., hos föreningen tidigare anställda G.D., E.H., V.P., A.EK., E.J.R. samt tidigare arbetsförmedlaren T.TH. På arbetsgivarparternas begäran har hållits förhör under sanningsförsäkran med styrelseordföranden L-Å.N. och vittnesförhör med styrelseledamöterna K.S. och T.D., fd. styrelseledamöterna G.M., T.T. och C.R., hos föreningen anställda A.A. och A.E., fd. anställda J.A.S. och M.D., medlemmen E.D. samt redovisningskonsulten T.W. Parterna har åberopat skriftlig bevisning.

Är anställningsskyddslagen tillämplig?

Enligt 1 § andra stycket 1 anställningsskyddslagen undantas från lagens tillämpning arbetstagare som med hänsyn till arbetsuppgifter och anställningsvillkor får anses ha en företagsledande eller därmed jämförlig ställning.

Av förarbetena till bestämmelsen (prop. 1973:129 s. 194 f, InU 1973:36 s. 28 och prop. 1981/82:71 s. 94) framgår bl.a. följande. Bestämmelsen ska tillämpas restriktivt och ges en snäv innebörd. En förutsättning för att en arbetstagare ska anses ha företagsledande eller därmed jämförlig ställning är att arbetstagaren inte bara har företagsledande funktioner utan också att arbetstagaren är tillförsäkrad löneförmåner och andra anställningsvillkor som normalt tillkommer företagsledare.

Det anförda innebär att en anställning faller utanför lagens tillämpningsområde endast om den i båda ovan angivna hänseenden har en sådan karaktär att det är fråga om en företagsledande eller därmed jämförlig ställning. De arbetstagare som avses är de som har en utpräglad arbetsgivarfunktion och en särskild förtroendeställning i förhållande till arbetsgivaren där anställningsförhållandena i regel är sådana att det från sociala skyddssynpunkter inte anses föreligga något framträdande behov av att lagstiftningsvägen ge dem anställningsskydd.

Arbetsdomstolen har i beslutet AD 1979 nr 146 uttalat att huvudregeln måste anses vara den att en verkställande direktör i ett aktiebolag med hänsyn till sina arbetsuppgifter inte omfattas av lagen om anställningsskydd. Till stöd härför kan åberopas bl.a. den rättsliga ställning som aktiebolagslagen ger en sådan befattningshavare. Undantagsvis kan dock förhållandena även för en verkställande direktör vara sådana att han eller hon inte kan anses ha någon företagsledande ställning. Bedömningen ska göras med utgångspunkt i hur förhållandena har gestaltats i praktiken.

När det gäller rörelsedrivande företag har domstolen uttalat (se AD 1979 nr 146 och AD 1980 nr 92) att det måste finnas åtminstone en företagsledare, i varje fall om företaget i fråga har mer än några anställda, men att det i och för sig inte är nödvändigt att företagsledaren är anställd vid företaget i fråga. Det är också tänkbart att den företagsledande funktionen utövas av en styrelse, ett arbetsutskott eller av en ordförande i styrelsen eller arbetsutskottet som inte är anställd i företaget.

I fråga om föreningens organisation och J.A:s arbetsuppgifter har följande framkommit av utredningen.

Inledningsvis kan noteras att föreningen är en ideell förening som bedriver fritidsverksamhet för sina medlemmar och som finansierar sin verksamhet med medlemsavgifter och olika bidrag samt att de anställda har lönebidrag eller någon annan arbetsmarknadspolitisk insats.

Av föreningens stadgar framgår bl.a. följande. Styrelsen har ansvar för föreningens löpande verksamhet och för att verkställa de beslut som årsmöte och medlemsmöte fattar. Styrelsen ska även utse ett arbetsutskott som ska svara för beslut i löpande frågor som inte kan avvaktas till nästkommande styrelsemöte. Styrelsen ska ansvara för och se till att föreningens medel och övriga tillgångar förvaltas på bästa sätt och det åligger även styrelsen eller arbetsutskottet att besluta om firmateckning samt former för attestering och kassaförvaltning.

Av stadgarna framgår inte att föreningen ska ha någon verksamhetschef anställd och det är ostridigt att J.A. inte ingick i styrelsen. Däremot hade han firmateckningsrätt. Det är också ostridigt att föreningen inte hade någon kassör trots att en sådan skulle finnas enligt stadgarna. Av utredningen får anses framgå att det inte heller fanns något fungerande arbetsutskott.

När det gäller frågan om hur föreningens verksamhet i praktiken leddes och vilket ansvar som låg på J.A. i egenskap av verksamhetschef har parterna olika ståndpunkter. Flera av dem som hörts i målet, bl.a. nuvarande och tidigare styrelseledamöter och nuvarande och tidigare anställda, har uttalat sig i frågan. Av utredningen framgår att J.A. hade ansvar för den dagliga verksamheten i föreningslokalen och att han var arbetsledare för personalen. Han har själv berättat att han anställdes i syfte att "få fart" på verksamheten i föreningen, med andra ord att få till stånd fler medlemsaktiviteter och få fler medlemmar. När det gäller den för föreningen viktiga frågan om bidragsansökningar drar Arbetsdomstolen den slutsatsen att det var styrelseledamoten T.D. som utformade dessa. Vidare har framgått att styrelsen träffades ofta, minst en gång i månaden och enligt vissa tidigare styrelseledamöter betydligt oftare, samt att styrelsen var involverad i många frågor som rörde den löpande verksamheten. Av såväl skriftlig som muntlig bevisning framgår klart att det under den aktuella tiden förelåg motsättningar dels inom styrelsen, dels mellan vissa av styrelseledamöterna och J.A. och andra anställda samt därutöver att en av de övriga anställda, G.M., under en period var styrelseledamot. När det gäller frågan om J.A. hade rätt att på eget ansvar anställa personal och avsluta anställningar går meningarna också isär. J.A. har berättat att det var han som huvudsakligen skötte rekryteringen av personal men att han alltid stämde av med styrelsen eller någon i styrelsen inför ett anställningsbeslut. Dessa uppgifter har bekräftats av tidigare styrelseordförandena S.E. och S.L. medan t.ex. tidigare styrelseordföranden C.R. uppgett att J.A. skötte anställningarna helt på egen hand. I ett styrelseprotokoll från den 23 juni 2009 anges att "det är verksamhetschefen som ansvarar för personalfrågor kring anställning". Texten kan inte anses ge belägg för att J.A. hade rätt att, utan konsultation med styrelsen eller någon styrelseledamot, ingå anställningsavtal. Såvitt avser ansvaret för ekonomin framgår av utredningen följande. J.A. har berättat att ekonomihantering inte var hans starka sida och att han flera gånger påpekade för styrelsen att det borde finnas en kassör och ett arbetsutskott. Bokföring och redovisning samt lönehantering sköttes av redovisningskonsulten T.W. och kontakterna med honom sköttes av J.A. J.A. får som verksamhetschef anses ha varit ansvarig för att kassaboken fördes på rätt sätt.

När det slutligen gäller löne- och anställningsvillkor är parterna överens om att J.A. var anställd med lönebidrag om 80 procent, att han hade en månadslön om 30 000 kr och att 7 000 kr av beloppet avsåg ersättning för resor till och från arbetet – då hans bostad låg ca 14 mil från föreningens lokal i Stockholm – att hans villkor i övrigt reglerades av det mellan parterna gällande kollektivavtalet och att han hade en månads uppsägningstid. Föreningen har uppgett att de övriga anställda hade en månadslön om ca 18 000 kr. Den sistnämnda uppgiften har inte bestritts av förbundet. Av uppgifterna framgår således att J.A:s månadslön om 23 000 kr, dvs. utan den särskilda ersättningen, inte var avsevärt högre än de övriga anställdas och att han i övrigt inte, utöver den ovan nämnda kostnadsersättningen, hade några särskilda löneförmåner eller villkor såvitt avsåg t.ex. uppsägningstid, pensionsvillkor eller avgångsvederlag.

Arbetsdomstolens bedömning är att utredningen ger vid handen att ansvarsfördelning mellan styrelsen och J.A. varit oklar och att det mot bakgrund av vad som ovan redovisats inte kan anses utrett att han haft en sådan utpräglad

arbetsgivarfunktion och särskild förtroendeställning i förhållande till arbetsgivaren – föreningen – som avses med undantaget i 1 § anställningsskyddslagen. Att en styrelse i en förening av aktuell typ måste ha förtroende för sin verksamhetschef är en annan sak och har betydelse för en bedömning om det finns laga skäl för ett skiljande från anställningen. Under alla förhållanden har J.A., enligt Arbetsdomstolens mening, inte haft sådana löne- och anställningsvillkor som får anses följa av en företagsledande ställning.

Sammanfattningsvis kommer Arbetsdomstolen till den slutsatsen att med hänsyn till vad som är utrett om såväl arbetsuppgifter som anställningsvillkor, har J.A:s anställning som verksamhetschef inte omfattats av det aktuella undantaget i anställningsskyddslagen. Anställningsskyddslagen är alltså tillämplig. Skiljandet från anställningen har därmed varit ett avskedande. Fråga är då om det har förelegat laga skäl för avskedandet.

Har J.A. utsatt tre anställda för sexuella trakasserier?

Arbetsdomstolen väljer att först pröva föreningens påståenden om att J.A. ska ha utsatt tre anställda – A.E., J.A.S. och A.A. – för sexuella trakasserier. Förbundet har bestritt påståendena och gjort gällande att det är fråga om smutskastning och efterhandskonstruktioner.

Föreningen har för det första gjort gällande att J.A. någon gång under sommaren 2009 frågade den då nyanställda A.E. om de skulle "knulla".

A.E. har om den påstådda händelsen berättat följande. Hon var ansvarig för bakningen i caféet. Hon befann sig i föreningslokalen. J.A. kom tillsammans med A.A. ut i caféet. J.A. riktade sig till henne och sade: Ska vi knulla? Hon kände sig dum. Hon kände att hon blev röd i ansiktet och vände sig bort. Det var jobbigt, men hon svalde det hela och sade inget. A.A. har i förhöret med henne bekräftat att J.A. uttalade sig som påståtts.

Föreningen har vidare gjort gällande att J.A. utsatt J.A.S. för flera sexuella trakasserier. Enligt föreningen brukade han bl.a. kommentera hennes rumpa och vid ett tillfälle sommaren 2009 sade han, enligt föreningen, att hon hade en "riktig knullrumpa" och vid ett annat tillfälle frågade han henne om de inte skulle gå hem och "provknulla".

J.A.S. har berättat bl.a. följande. Hon var caféansvarig. Redan tidigt under anställningstiden började J.A. fälla uttalanden med sexuella anspelningar. Han sade t.ex.: "Degen påminner om din rumpa." Hon försökte bortse från hans kommentarer. Hon upplevde att sex var en del av hans personlighet. Han var gränslös och "raggade" även på hennes vänner. Ett ytterligare exempel är när han tog tag i ett bord och stönade och sa att han hade en andlig upplevelse. Han frågade henne vid ett tillfälle om de skulle gå hem och "provknulla". Hon tog mycket illa vid sig. Hon visste inte hur hon skulle hantera situationen. Hon fick "äckelkänslor" i hela kroppen. Hon talade med J.A. och sade till honom att hans beteende och "skämt" inte var "okey". Han fortsatte ändå. Hon tog därför upp frågan på ett personalmöte. J.A. blev då rasande. Han försökte "sparka" henne – avskeda henne – och hon kände sig rädd och hotad. Hon blev sjukskriven.

Någon gång under sommaren 2009 skrev hon ett brev till styrelseledamoten K.S. om vad hon hade upplevt. Hon återkom inte till föreningen utan slutade sin anställning.

A.A. har berättat att hon var med på det aktuella personalmötet och att J.A.S. då bad J.A. att sluta med sina sexuella trakasserier och att han då blev arg, varefter han lämnade rummet och smällde igen dörren.

Av det ovannämnda brevet till K.S. framgår bl.a. följande. I brevet beskriver J.A.S. att hon varit på ett styrelsemöte där frågan om J.A:s agerande mot henne hade behandlats. Hon beskriver att hon upplevde det som om styrelsen förstod att J.A. uttalat och uppfört sig på ett olämpligt sätt men att hon ändå kände det som att det var hon som var på ett förhör, att hon gjort något fel, och att hon kände sig ledsen och kränkt. Hon skriver följande. ”Men efter det att jag ifrågasatte J:s sexanspelningar och ”skämt” som han själv kallar det började jag alltså bli ifrågasatt och kritiserad”. Hon beskriver vidare att hon upplevde det som att det hon utsatts för av J.A. inte hade någon betydelse då hon ombads av ordföranden att ta tillbaka sin polisanmälan. Hon berättar i brevet att hon bestämde sig för att göra det som var rätt för henne och att inte återta sin anmälan. Därefter uppger hon att hon blev sjukskriven för depression och att hennes läkare var orolig över de självmordstankar som hon hade och att hon ordinerades antidepressiva mediciner, något hon tidigare inte tagit. Hon avslutar på följande sätt. ”Det som gör mest ont i mig är att jag trodde att det inte fanns något kvar i mig att förstöra, att allt redan var trasigt. Men J. hittade något som var helt och förstörde det också”.

Föreningen har slutligen gjort gällande att J.A. utsatt även A.A. för sexuella trakasserier och att dessa trakasserier var av mer rutinmässig och systematisk natur.

A.A., som är sambo med föreningens nuvarande ordförande L-Å.N., har berättat bl.a. följande. J.A. och hon stod varandra väldigt nära och de hade kul. Men J.A. hade också andra sidor som inte var så trevliga. Han pratade om sex nästan dagligen, kom ofta med skamliga förslag och fällde ofta uttalanden med sexuell innebörd, som ofta var grova. Han frågade t.ex. om hon ville ha analsex och om hon ville ”ha den i prutten”. Han bad henne böja mig fram och få ta kort på henne. Han bad henne komma till honom genom att säga ”kom till pappa”. Han tyckte att hon under helgen skulle ”töja arslet”. Han tittade ofta på tjejer i datorn och uttalade att han var ”kåt”. Hon kände sig obekväm och olustig, men sade inte något och ”gjorde aldrig någon grej” av det hon utsattes för.

M.D., som under en tid arbetade som kock hos föreningen, har berättat att han vid ett tillfälle i början av år 2009 hörde att J.A. sade till A.A. att han ville ”knulla henne i röven”.

Mot dessa uppgifter står följande utsagor och skriftliga bevisning.

J.A. har förnekat att han skulle ha trakasserat någon av de tre anställda på sätt som påståtts och uppgett att de alla fyra arbetade bra ihop och att det var en

trevlig stämning mellan honom och de övriga tre. Han har uppgett att han inte uttalar sig på det sätt som påstås, att det inte är hans språk.

Till stöd för de uppgifter som J.A. ovan lämnat har på förbundets begäran hörts fem vittnen. E.H., tidigare medlem i föreningen och som uppgett att hon känner J.A. sedan tio år tillbaka, den tidigare anställde G.D., V.P. som hjälpte till hos föreningen under sommaren 2009, praktikanten E.J.R. och tidigare medlemmen A.EK. A.EK. har uppgett att han kände J.A. sedan tidigare och att han sommaren 2009 anlätades av föreningen som elektriker. De har alla uppgett att stämningen i föreningens lokaler var god och att J.A. och de nu aktuella tre kvinnliga anställda samarbetade bra och verkade trivas med varandra. Ingen av dem har hört några kränkande uttalanden fällas av J.A. V.P. har uppgett att J.A. är blyg när det gäller sex och A.EK. har berättat att J.A. inte har någon "grabbig stil" och att han upplever honom som en "juste kille". E.H. har för att beskriva honom som person sagt att han inte är "kladdig" och att han inte använder könsord.

J.A. har vidgått att han använt ordet provknulla vid ett tillfälle. Han har om detta berättat bl.a. följande. Han hade möjligen en för nära relation till J.A.S. vilket ledde till att hon inte var på sin arbetsplats utan ofta stod vid hans kontor. De pratade bl.a. om relationer de haft och J.A.S. tog på sig att ge honom sexuell rådgivning och uppmanade honom bl.a. att inte vara så blyg. Han ville inte ha hennes råd och för att sätta någon gräns sade han till henne att nästa gång han träffade någon kvinna skulle han kanske fråga henne om hon ville provknulla. Uttalandet var alltså inte riktat till J.A.S. eller någon annan i rummet. A.E. var då närvarande. A.A. var på kontoret och kan inte ha hört vad som sades.

J.A. har därutöver om det av J.A.S. nämnda personalmötet uppgett följande. Det är riktigt att han en gång tappade humöret och blev arg på J.A.S. Skälet till det var att han upptäckt att hon för föreningens pengar inhandlat dyrbar ost till sig, vilket hade sin bakgrund i att hon hade en ätstörningsproblematik. Han hotade aldrig med något avskedande. J.A.S. anmälde honom därefter felaktigt för sexuella trakasserier.

Såvitt avser relationen till A.A. har J.A. beskrivit den som bra och anför att det framstår som väldigt märkligt att hon skulle ha blivit utsatt för sexuella trakasserier samtidigt som hon sände honom en stor mängd sms vari hon inte nämner något om detta utan tvärtom är väldigt positivt inställd till honom. Enligt J.A. var det A.A. som var den som var gränslös och som var mycket frispråkig och använde ord som analsex samt ofta pratade om sina bröst och bröstoperation. J.A. har berättat att hon t.ex. ville att han skulle ta på hennes bröst, vilket han inte gjorde.

Förbundet har åberopat handlingar med utskrifter av en stor mängd sms-meddelanden, från huvudsakligen sommaren 2009, som sänts från A.A. till J.A. Sms:en får anses skrivna i en positiv ton i relation till mottagaren och har i ett flertal fall avslutats med "kram". I ett sms den 1 juni 2009 skriver A.A. till J.A. att hon inte kan acceptera att han ska sluta och att ingenting blir roligt då. I ett annat sms den 22 juni 2009 skriver hon bl.a. följande. "Jag har oerhört mycket positivt att säga om J. som chef, men det får inte plats i ett sms. Jag kan dra det lite kort. J. är den bästa chef jag någonsin har haft. Han är omtänksam, mån om

sin personal ..o ser alltid steget längre när det gäller det mesta. Han är sunt och sprider glädje o får alla att känna att de duger som de är o att de gör ett bra jobb.....".

Förbundet har även åberopat handlingar med utskrifter av ett 20-tal sms-meddelanden, från sommaren 2009, som sänts från J.A.S. till J.A. De flesta av sms:en är mycket korta och i en neutral ton. J.A.S. skriver i ett sms den 22 juni 2009 följande. "Hejsan! Det som jag tycker gör J. till en bra chef är att han är mån om hur personalen mår och han verkligen bryr sig om oss. Han är lyhörd och får mig att känna som att det jag gör har en betydelse. Han har en stor roll till att jag älskar att ". J.A.S. skriver därefter i ett annat sms den 26 juli 2009 följande. "Ja en svensk afrikan. Och du är en förebild för hur en bra man ska vara. I mina ögon."

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

När det gäller vad J.A. påstås ha uttalat till A.E., J.A.S. och A.A. står de sistnämndas ord mot J.A:s förnekande. Av utredningen framgår att det varit stora inre motsättningar i föreningen och att J.A. anser sig ha blivit utsatt för någon form av komplott från de som nu styr föreningen eller arbetar där. Mot den bakgrunden finns det anledning att särskilt överväga trovärdigheten i samtliga de utsagor som lämnats inför domstolen.

Som beskrivits ovan ger utredningen en delvis motsägelsefull bild av J.A. som person, när det gäller hur han förhåller sig till och uttrycker sig i frågor om sex. Å andra sidan kan en och samma person förhålla sig på olika sätt till olika personer i sin omgivning varför både den samstämmiga beskrivning som flera av de av förbundet åberopade personerna givit och de tre kvinnliga anställdas berättelser kan vara med verkligheten överensstämmande.

När det gäller påståendet som rör A.E. har J.A. förnekat att han skulle ha frågat henne om hon ville "knulla". J.A. har medgett att han använt ordet "provknulla" vid ett tillfälle, men uppgett att det var i ett annat sammanhang när J.A.S. och A.E. var närvarande och att uttrycket då inte var riktat till A.E. A.E. har å andra sidan uppgett att J.A.S. inte var närvarande vid det aktuella tillfället men att däremot A.A. var det. A.E. har på ett trovärdigt och detaljerat sätt beskrivit händelsen om hur J.A. lutar sig över disken och ställer frågan och att den var riktad till henne. Arbetsdomstolen finner inte anledning att ifrågasätta hennes uppgifter. Berättelsen vinner också stöd av A.A:s vittnesmål. Den beskrivning som J.A. lämnat synes snarare avse den händelse som avser J.A.S. Arbetsdomstolen finner alltså utrett att J.A. uttryckt sig till A.E. som påstås.

När det gäller J.A.S. gör Arbetsdomstolen bedömningen att även hennes berättelse är mer trovärdig än J.A:s. J.A.S. lämnade verksamheten långt innan det var aktuellt att skilja J.A. från anställningen. Hon har berättat att anledningen till att hon slutade var att hon blev sjukskriven med anledning av J.A:s agerande och att det inte var möjligt för henne att återvända. Hon har berättat att hon tagit upp frågan om J.A:s sexuella trakasserier med honom och även på ett personalmöte samt därefter polisanmält agerandet i nära anslutning till att det påstås ha inträffat. Hon har i det åberopade brevet på ett utförligt sätt beskrivit vad hon

anser sig ha upplevt. Att hennes påståenden skulle vara påhittade och efterhandskonstruktioner framstår som mycket främmande. J.A:s invändning om att hennes agerande, att bl.a. polisanmäla honom, skulle ha sin bakgrund i att han kommit på henne med att ha köpt ost till sig själv för föreningens pengar framstår inte som trovärdig. Det som dock framstår som märkligt är att det har varit en god stämning mellan J.A. och J.AS. samt A.A. på arbetsplatsen. Om någon anser sig utsatt för sexuella trakasserier borde det typiskt sätt påverka stämningen mellan personerna i fråga. I två sms som skickats från J.AS. till J.A. i juni respektive juli 2009 berömmar hon honom dessutom. J.AS. har som förklaring till detta berättat att J.A. stöttat henne i en konflikt med G.M. och att hon därför i samband med att J.A. ifrågasattes av denne ville lyfta fram de goda sidor som J.A. trots allt hade. Hon har berättat att hon hade en mycket traumatisk barndom med bl.a. sexuella övergrepp och att hon inte hade några bra manliga förebilder och att J.A., jämförelsevis, trots allt var en förebild. Arbetsdomstolen bedömer hennes förklaring som trovärdig.

Arbetsdomstolen finner sammanfattningsvis, genom vad som ovan redovisats såvitt avser J.AS., att det är styrkt att J.A. sexuellt trakasserat henne på sätt föreningen påstått.

Vad slutligen avser påståendet om sexuella trakasserier mot A.A. gör Arbetsdomstolen följande bedömning. A.A. har berättat att det är riktigt att hon och J.A. hade en bra relation och hon har berättat bl.a. följande. Det är riktigt att hon skickade sms:en i fråga. Hon tyckte om honom trots de sexuella anspelningarna. Han var snäll och glad. Hon hade ett "jobb och ville inte svika". Hon vill vara till lags när hon känner att någon har makt över henne. I samband med att J.A. ifrågasattes av vissa i styrelsen uppmanades hon och J.AS. av J.A. att intyga att han var en bra chef, vilket hon också gjorde. Anledningen till att hon inte polisanmälde trakasserier var att hon inte kände sig så kränkt. Hon har varit utsatt för sexuella övergrepp av sin morfar och har svårt att sätta gränser och är rädd för mäns ilska. J.A. kände till detta. Hon har som förklaring till att hon säger sig både tycka om J.A. samtidigt som hon sexuellt trakasserades uttalat att hon ju också regelbundet åt frukost med sin morfar och tyckte, trots vad som skedde, om även honom.

Föreningen har gjort gällande att A.A. under en längre period har utsatts för kontinuerliga sexuella trakasserier. M.D. har, som ovan redovisats, berättat att han vid ett tillfälle hörde att J.A. sade till A.A. att han ville "knulla henne i röven". Arbetsdomstolen finner inte anledning att ifrågasätta M.D:s trovärdighet. Det är således styrkt att J.A. till A.A. i föreningens lokaler och i närvaro av andra uppgett att han ville ha analsex med henne. Enligt Arbetsdomstolens mening räcker det för den fortsatta bedömningen att domstolen funnit detta visat och att det därmed inte är nödvändigt att ta ställning till resten av föreningens påståenden, såvitt avser A.A.

Har det förelagat skäl för avskedande?

Arbetsdomstolen har alltså funnit visat att J.A. fällt uttalanden med sexuell innebörd till tre anställda på sätt som redovisats ovan. Ingen arbetstagare ska på arbetet behöva utsättas för den typen av grova uttalanden som det varit fråga om.

Det får anses utrett att två av arbetstagarna haft traumatiska upplevelser bakom sig med sexuella övergrepp, vilket J.A. känt till. Uttalandena får mot den bakgrunden anses som än mer anmärkningsvärda. J.A. har varit arbetstagarnas närmaste chef och verksamhetschef. När det gäller J.A.S. har det varit fråga om upprepade sexuella trakasserier. Det finns inte anledning att ifrågasätta hennes uppgift om att J.A:s agerande mot henne i vart fall var en orsak till att hon lämnade anställningen. Arbetsdomstolen kan inte komma till någon annan slutsats än att J.A. genom sitt agerande visat sig olämplig som chef för verksamheten. J.A. får genom vad som finnes utrett ovan om hans sätt att behandla de tre anställda anses ha förbrukat arbetsgivarens förtroende för honom som verksamhetschef. Agerandet får anses ha varit av sådant allvarligt slag att skäl för avskedande redan med anledning därav förelegat. Arbetsdomstolen behöver därmed inte pröva föreningens övriga påståenden.

Allmänt skadestånd

Arbetsdomstolen har funnit att J.A:s anställning har omfattats av anställningsskyddslagen. Vid den bedömningen har föreningen medgett att den brutit mot 30 § anställningsskyddslagen, då den varken underättat J.A. eller varslat förbundet om det tilltänkta avskedandet. Föreningen har överlämnat till Arbetsdomstolen att bedöma skadeståndsbeloppens skälighet. Domstolen finner de yrkade beloppen skäliga.

Har J.A. rätt till ytterligare lön?

Frågan om J.A. har rätt till lön för tiden den 1–5 december 2009 är beroende av när han avskedades. Förbundet har gjort gällande att han avskedades den 5 december 2009, den dag han tog emot det skriftliga avskedandet. Föreningen har invänt att han avskedades muntligen den 27 november 2009 vid ett telefonsamtal mellan S.L. och J.A. De båda sistnämnda har hörts och det går inte, enligt Arbetsdomstolens mening, av deras berättelser att dra den slutsatsen att S.L. vid telefonsamtalet lämnade ett otvetydigt besked till J.A. att han var avskedad. Avskedandet får därmed anses ha skett den 5 december 2009, varför J.A. har rätt till den yrkade lönen.

Sammanfattning och rättegångskostnader

Arbetsdomstolens ställningstaganden ovan innebär att förbundets talan om ogiltigförklaring, lön från och med den 6 december 2009 och allmänt skadestånd till J.A. med anledning av avskedandet ska avslås. Däremot har Arbetsdomstolen funnit att lön ska utges med 4 000 kr och att föreningen ska betala allmänt skadestånd med 20 000 kr dels till J.A., dels till förbundet, för att föreningen brutit mot underrättelse- och varselskyldigheten enligt 30 § anställningsskyddslagen.

Denna utgång innebär att förbundet huvudsakligen förlorat sin förda talan, särskilt med beaktande av att den huvudsakliga tvistefrågan har avsett huruvida det förelegat skäl för att omedelbart skilja J.A. från anställningen och förbundet vunnit framgång med endast en liten del av de yrkade beloppen. Förbundet har å andra sidan vunnit framgång med skadeståndsyrkandet såvitt avser brott mot 30 § anställningsskyddslagen. En förutsättning för bifall i den delen har varit att domstolen funnit att anställningen har omfattats av anställningsskyddslagen. En relativt sett stor del av utredningen och förhören har avsett denna fråga, vilken föreningen förlorat. Arbetsdomstolen finner därför att föreningen bör tillerkännas en till tre fjärdedelar jämkad ersättning.

Föreningen har yrkat ersättning med sammanlagt 758 950 kr, varav 750 000 kr – inklusive mervärdesskatt – för ombudsarvode samt uppgett att arvodet avsett 275 timmars arbete. Förbundets yrkade ombudsarvode har avsett 175 timmars arbete och förbundet har mot den bakgrunden vitsordat en ersättning till föreningen motsvarande 200 timmars arbete. Vitsordandet får anses innebära ett vitsordande om ca 545 500 kr.

Twisten har varit omfattande på så sätt att den avsett många omständigheter som föreningen har haft bevisbördan för. Trots detta framstår det yrkade arvodet som väl högt. Arbetsdomstolen finner att föreningen får anses skäligen tillgodosedd med en ersättning om 625 000 kr, som således ska utges med tre fjärdedelar. Övriga kostnader är vitsordade och ska därmed även de utges med tre fjärdedelar eller 6 712 kr.

Domslut

1. Fritidsföreningen Nobba Brass & Nubbe förpliktas att till J.A. betala
– 4 000 kr avseende lön, med ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 25 december 2009 till dess betalning sker, och
– 20 000 kr i allmänt skadestånd, med ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 7 december 2010 till dess betalning sker.
2. Fritidsföreningen Nobba Brass & Nubbe förpliktas att till Unionen betala 20 000 kr avseende allmänt skadestånd, med ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 7 december 2010 till dess betalning sker.
3. Unionens talan i övrigt avslås.
4. Unionen förpliktas att ersätta Fritidsföreningens Nobba Brass & Nubbe rättegångskostnader med 475 462 kr, varav 468 750 kr avser ombudsarvode, med ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Cathrine Lilja Hansson, Ulla Erlandsson, Berndt Molin,
Bengt Huldt, Inger Mattsson Kasserud, Ella Niia och Lars P. Merkel. Enhälligt.

Sekreterare: Inge-Marie Nilsson